

รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
ADMINISTRATIVE MODEL WITH QUALITY AND EFFICIENCY OF
SMALL SIZE SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF
SUPHANBURI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 3

¹พัชรา จันทรรัตน์

¹ Patchara Jantararat

มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย

Pathumthani University, Thailand

¹totobangkoknoi@gmail.com

Received: January 6, 2023; Revised: February 22, 2023; Accepted: March 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 30 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล มี 10 องค์ประกอบ คือ (1) คุณลักษณะของผู้บริหารและครู (2) การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (3) การพัฒนาผู้เรียนนักเรียน (4) การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ (5) การบริหารงบประมาณ (6) การบริหารจัดการหลักสูตร (7) การจัดการเรียนการสอน (8) การวัดและ

¹ อาจารย์ ดร.หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ประเมินผล (9) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และ (10) การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน 2) รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและประสิทธิผล พบว่า มี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) คุณลักษณะของผู้บริหารและครู (2) การสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (3) การพัฒนานักเรียน (4) การตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (5) การบริหารงบประมาณ (6) การจัดการหลักสูตร (7) การจัดการเรียนการสอน (8) การวัดและประเมินผล (9) การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ (10) การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล พบว่า มีความเป็นไปได้ และมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารงาน คุณภาพ ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study component of administrative model with quality and efficiency, 2) to develop administrative model with quality and efficiency and 3) to estimate administrative model with quality and efficiency. This research was mixed method research. The target population consist of 30 school administrators, teachers and supervisors under the jurisdiction of Suphanburi Primary Primary Education Service Area Office 3 selected by simple random sampling. The tools used in this research was interview for 15 people, focus group questionnaires for 15 people and evaluate suitable and reliability by 30 experts. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and context analysis. The research results revealed that: 1) the component of administrative model with quality and efficiency were 10 components that (1) characteristics of administrators and teachers (2) environmental management of educational institution (3) learner development (4) respond the needs of learning resource development (5) budget administrative (6) curriculum management (7) instructional management (8) evaluation and assessment (9) achievement enhancement of student and (10) parent's satisfaction. 2) administrative model with model with quality and efficiency were 10 components that (1) characteristics of administrators and teachers (2) environment management of educational institution (3) learner development (4) respond the needs of learning resource development (5) budget administrative (6) curriculum management (7) instructional management (8) evaluation and assessment (9) achievement enhancement of student and (10) parent's satisfaction. 3) estimate administrative model with quality and efficiency of small size school found that suitability and possibility were at much level.

Keywords : Administrative Model; Quality; Efficiency

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาเอาไว้ โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560: 14-15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักฟังตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง กระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักความมีเอกภาพ ด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา แนวการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ใช้วิธีการที่หลากหลาย หลักสูตรการศึกษาต้องมีลักษณะหลากหลาย โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม มีการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ และให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 3-21)

การจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การจัดการศึกษา จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศต้องดำเนินการ เพื่อยกระดับคุณภาพประชากร และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในการแข่งขันระหว่างประเทศ เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคม มีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่าง ๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย ทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์ หรือผลสะท้อน สุดท้ายคือ การมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์ การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ได้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะย่อมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาด ก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษา ส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง

สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการ และเทคโนโลยี ที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลก เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ ย่อมท้าทายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทางการเรียนรู้ แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้น มีเส้นขีดคั่นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิมมาก การจัดการศึกษา จึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่การจัดการศึกษา จึงต้องมีการกำหนดเพื่อประกันว่า มนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายประสงค์ร่วมกัน (ขว้ลลักษ์ รัตวิภัทรกุล, 2559: 1)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงสนใจศึกษารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่มีผลการทดสอบ O-NET สูง จำนวน 15 คน
- 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน ครูวิชาการ จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน

3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญสำหรับตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา หา ค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์ หาค่า IOC แบบประเมินรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมี ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน

4) กลุ่มผู้ประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 คน ครูวิชาการ จำนวน 10 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 คน

2. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของ Hoy and Miskel, (2008: 292) และ สังเคราะห์จากแนวคิดต่าง ๆ สรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนขนาดเล็ก มี 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารและครู 2) การจัด สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 3) การพัฒนานักเรียน 4) การสนองตอบความต้องการและการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การบริหารงบประมาณ 6) การบริหารจัดการหลักสูตร 7) การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน 8) การวัดและประเมินผล 9) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 10) การสร้าง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview)

3.2 แบบบันทึกข้อมูล (record form)

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็น (feedback questionnaire)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) และความ เชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542)

4.2 สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test of Independent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2546)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นพบองค์ประกอบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้มาจากการ วิเคราะห์แนวคิดของทฤษฎีระบบของ Hoy & Miskel และสังเคราะห์จากแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก และ

สัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่มีผลการทดสอบ O-NET สูง จำนวน 15 คน พบว่า รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก มี 10 องค์ประกอบหลัก 59 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร และครู ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ผู้บริหารจัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ 2) ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ 3) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง 4) ผู้บริหารมีการให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เนือง ๆ 5) ผู้บริหารมีการมอบหมายงานบุคลากรในโรงเรียนตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม 6) ครูมีการเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า 7) ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 8) ครูใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการสอน 9) ครูมีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 10) ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อม ที่ใช้ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม 2) มีสถานที่ ห้องเรียนในการจัดการศึกษาโดยการใช้สื่อทางไกล 3) ผู้บริหารสนใจดูแลสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ให้มีความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ครูมีความรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม 5) มีการของบประมาณเพื่อปรับปรุงสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อมทุกปี

1.3 การพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 2) มีการให้การศึกษอบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน 3) มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล 4) มีการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 5) มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1.4 การสนองตอบความต้องการและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย คือ 1) โรงเรียนมุ่งเน้นความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 2) โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์อันดี และความผูกพันกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 3) โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน 4) โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน 5) โรงเรียนมีการสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 6) โรงเรียนมีการประเมินความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนอยู่เสมอ และ 7) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

1.5 การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) มีการวิเคราะห์ความต้องการ 2) มีการวางแผนค่าใช้จ่าย 3) มีการควบคุมค่าใช้จ่าย 4) มีการวางแผนเกี่ยวกับรายได้ 5) มีการกำกับติดตามการใช้งบประมาณ

1.6 การบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) โรงเรียนจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ 2) โรงเรียนจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น 3) เนื้อหาสาระในหลักสูตร ควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และ

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 4) ครูผู้สอน ทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอน เพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน 5) มีการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาประจำปี

1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย คือ 1) โรงเรียนมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย 2) มีการระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) มีการนำผู้เรียนเรียนรู้นอกสถานที่เรียน 4) มีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ 5) รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ 6) เลือกใช้รูปแบบวิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

1.8 การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง 3) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 4) วัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.9 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เต็มตามหลักสูตร 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน 3) ส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องตัวชี้วัดและมาตรฐาน 4) ส่งเสริมครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และ 5) ส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้มีความสามารถเต็มตามบทบาทหน้าที่

1.10 การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การ จูงใจผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน 2) ส่งเสริมความร่วมมือผู้ปกครองในการบริหารงาน 3) สร้างความภูมิใจในด้านการแสดงฝีมือ 4) สร้างความรู้สึกร่วมกัน 5) ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งได้แสดงความจริงใจต่อหน่วยงาน 6) โรงเรียนมีความสัมพันธ์ฉันมิตรกับผู้ปกครอง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จากการยกร่างรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ได้จากการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารและครู 2) การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 3) การพัฒนานักเรียน 4) การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การบริหารงบประมาณ 6) การบริหารจัดการหลักสูตร 7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8) การวัดและประเมินผล 9) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 10) การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน เมื่อนำองค์ประกอบไปสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คนแล้ว พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนมากจะขาดปัจจัยในการบริหาร ทั้ง

คน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และวิธีการบริหารที่ดี จึงควรหารูปแบบการบริหารที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นด้วยกับ คุณลักษณะของผู้บริหารและครู การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การพัฒนานักเรียน การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ การบริหารงบประมาณ เห็นด้วยกับการบริหารจัดการหลักสูตร เพราะการบริหารจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกัน หลักสูตรดี การจัดการสอนดี และมีการวัดผล ก็จะทำให้การบริหารงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เห็นด้วย กับการพัฒนาผู้เรียน เพราะผู้เรียน ผู้ปกครองเป็นผู้รับบริการ เน้นความสะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นำนักเรียนไปเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และท้องถิ่นสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นและใช้ DLTV ในการช่วยสอน วัดผลตามสภาพจริงอิงศักยภาพผู้เรียน เป็นรายบุคคล ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจระดับมากถึงมากที่สุด และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะให้นำระบบวงจรคุณภาพ P D C A มาดำเนินการทุกขั้นตอนการบริหารงานด้วย

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ขนาดเล็ก เพื่อหาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนำองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่ารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีผลการประเมินความเที่ยงตรงทุกข้อ ค่า IOC = 1 แล้วนำองค์ประกอบของรูปแบบ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน ประเมินหาความเหมาะสมและความเป็นได้ ผลการประเมิน รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสม เป็นไปได้ ระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษา รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 10 องค์ประกอบ คือ คุณลักษณะของผู้บริหารและครู การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การพัฒนานักเรียน การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ สาร

รัตน์ (2544 :26 - 27) ที่ศึกษาแล้วพบว่า องค์ประกอบในการประเมินความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน มีภาวะผู้นำที่ดีทั้งผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนมีจุดหมายชัดเจนเชื่อมโยงถึงวัตถุประสงค์ ในชั้นเรียนการปฏิบัติและการติดตามผล เน้นมาตรฐานด้านวิชาการสูง จัดบรรยากาศห้องเรียนมีชีวิตชีวา และเป็นระเบียบเรียบร้อย ครูมีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี กระตุ้นการแสดงออก เข้าใจ จุดมุ่งหมายของบทเรียน มีการวางแผนและการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียน ทั้งด้านสังคมและอารมณ์ คณะครูที่มีคุณภาพ มีประสบการณ์และความชำนาญ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม มีการบริหารและใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับชุมชนผู้ปกครองและผู้นำ มีศักยภาพในการบริหาร เพื่อการเปลี่ยนแปลง แก้ปัญหา และพัฒนา อย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สอดคล้องกับ เซอร์จิโอวานนิ (Sergiovanni, 1991: 258-263) ที่ได้สรุปว่าสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีแผนงานทางวิชาการที่มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีบรรยากาศโรงเรียนในทางบวก ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร สอดคล้องกับ ลูเนนเบิร์ก และออสเตียน (Lunenburg and Ornstein, 1996: 348) ซึ่งสรุปลักษณะการบริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ไว้ 7 ประการ คือ มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ ปลอดภัยไม่เป็นปัญหา และอุปสรรคสำหรับการเรียนการสอน มีพันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน บุคลากรมีส่วนร่วมในพันธสัญญาของเป้าหมายการเรียนการสอน และสามารถตรวจสอบได้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยผู้บริหารมีความเข้าใจและประยุกต์ใช้ทางวิชาการ อย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศความคาดหวังสูง โดยครูอาจารย์ สามารถแสดงออกถึงความรอบรู้ในทักษะเบื้องต้นให้นักเรียนเห็นได้ ทุ่เวลาให้กับการทำงาน เพื่อวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะ มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำผลมาปรับปรุง และ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008: 373) ที่กล่าวว่าประสิทธิภาพของโรงเรียน ต้องประกอบด้วยความสามารถ 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช และคณะ (2546: 20-23) ที่ได้เสนอแนวคิดของโรงเรียนที่สมบูรณ์ ไว้ 14 องค์ประกอบ คือ ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีการพัฒนาทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขเรียนต่อและประกอบอาชีพได้ โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน และโรงเรียนอื่น การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดบรรยากาศการเรียนรู้อื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การบริหารจัดการที่ดี ใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน มีครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาและจำนวนเพียงพอ ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย แหล่งเรียนรู้ใน

โรงเรียนหลากหลาย งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีบรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญขององค์ประกอบ ทั้ง 10 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบไปด้วย ลำดับที่ 1 คุณลักษณะของผู้บริหารและครู ลำดับที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ลำดับที่ 3 การพัฒนานักเรียน ลำดับที่ 4 การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ลำดับที่ 5 งบประมาณ ลำดับที่ 6 การบริหารจัดการหลักสูตร ลำดับที่ 7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลำดับที่ 8 การวัดและประเมินผล ลำดับที่ 9 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และลำดับที่ 10 การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน เมื่อเรียงลำดับความสำคัญที่มีผลต่อการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครู เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุดเป็นลำดับ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ การบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นการที่ต้องพิจารณาจะกระทำการกิจหลักให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น หน่วยงานจำเป็นจะต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับงาน ซึ่งประโยชน์ของการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน จะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยเพิ่มกลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จในการทำงานและช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน ช่วยทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยวิธีการที่รวดเร็ว ช่วยทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ลดความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา ทรัพยากร และกำลังคน องค์กรมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ เทคนิค วิธีการ ด้วยวิธีการทำงานที่เหมาะสม ลดปัญหาอุปสรรคและมีความสุขในการทำงาน และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง เมื่อพัฒนาตนเองแล้วจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนานั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ถวิล มาตรการ (2544) ที่ให้ทัศนะว่า การเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สร้างประสิทธิผลในงานนั้น ต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะอย่างน้อย 4 ประการ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีพลังสูงสุดในการกำหนดประสิทธิผลของโรงเรียนและกำหนดประสิทธิภาพของผู้บริหาร ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นที่จะนำคณะบุคลากรและตั้งใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น สุขุม รอบคอบกับปัญหาที่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความคิดริเริ่มสูง มุ่งเป้าหมายความรู้ มีความกระฉับกระเฉงเกี่ยวกับกระบวนการสอน มีความเข้าใจเป้าหมายขององค์กร เป็นตัวอย่างที่ดีด้วยการทำงานหนัก ตระหนักถึงเอกลักษณ์เฉพาะของครู อาจารย์แต่ละคน เช่น เจตคติทักษะต่าง ๆ เพื่อให้การสนับสนุนให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์เฉพาะเหล่านั้น คือสามารถมอบหมายงานการสอนให้ตรงกับความสามารถและความถนัดของครู อาจารย์ มีความสามารถสร้างความเป็นผู้นำให้กับครูอาจารย์ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้มีภาวะผู้นำทางการศึกษาดังานประจำ และเป็นผู้บริหารเชิงรุก มากกว่าเชิงรับ นั่นคือ เข้าหาปัญหาควบคุมสถานการณ์เตรียมพร้อม ป้องกัน สืบค้น ปรับประยุกต์เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ให้ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และเมื่อพิจารณาตัวแปรที่สำคัญที่อธิบายองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่

เป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการให้ขวัญ กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เนือง ๆ มีการมอบหมายงานบุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ครูมีการเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการสอน มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ปิลาญ ปฎิพินพาคม, (2550) ได้รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ดีความสามารถในการมุ่งใจการเป็นตัวอย่างที่ดีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านความฉลาดและมีไหวพริบและด้านหลักในการปกครองโรงเรียน องค์ประกอบ ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการผลิตความสามารถในการพัฒนาเจตคติความสามารถในการปรับตัวบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนความพึงพอใจในงานบุคลากรความสามัคคีของบุคลากรด้านการพัฒนาบุคลากรและการแก้ปัญหาภายใน และ สอดคล้องกับ จีระ พระสุพรรณ ที่ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล คือ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาเป็นลำดับ 2 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับพัฒนาเด็ก และเยาวชนผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม โรงเรียนมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการนำผู้เรียนเรียนรู้นอกสถานที่เรียน มีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ มีรูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ และเลือกใช้รูปแบบวิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน ซึ่งสอดคล้องกับ เชอร์จิโอแวนนิ ได้วิจัยลักษณะโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล หรือโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ พบว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ควรมีลักษณะ

เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีแผนงานทางวิชาการที่ดี มีจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีบรรยากาศโรงเรียนในทางบวก ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล รองจากคุณลักษณะของผู้บริหารและครู

3. องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาผู้เรียน การสนองตอบความต้องการและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีความสำคัญเท่ากัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล นอกจากจะมีผู้บริหารและครูเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิผลแล้ว องค์ประกอบ การพัฒนาผู้เรียน การสนองตอบความต้องการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ก็มีส่วนสำคัญในการบริหารงานให้มีคุณภาพและมีประสิทธิผลควบคู่กันไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับนฤมล เจริญพรสกุล (2559) ที่ได้วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ความพึงพอใจในงานของครู ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการบริหารงานในโรงเรียน คุณลักษณะของผู้บริหาร พฤติกรรม การบริหาร และภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณลักษณะของครู ความพึงพอใจในงานของครู พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เจตคติของผู้เรียน และมีความสอดคล้องกับ นางลักษณ์ เรือนทอง ที่ได้วิจัยรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ด้วย 8 องค์ประกอบ คือ การบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้ ความน่าเชื่อถือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เน้นการเรียนการสอน การสอนที่มีวัตถุประสงค์ และ มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้เรียน การสนองตอบความต้องการและแหล่งเรียนรู้ของชุมชน งบประมาณ การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล เป็นรูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัยรูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ครั้งนี้ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารและครู อยู่ในลำดับแรก จึงถือได้ว่า ทรัพยากรบุคคล สำคัญที่สุดต่อการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็ก จึงควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เนือง ๆ ส่วนครูต้องเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้าและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการสอน มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการสอนซ่อมเสริม ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอการบริหารจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญรองลงมาเป็นลำดับ 2 จึงถือได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล มีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน ดังนั้นโรงเรียน ขนาดเล็ก จึงควรนำการบริหารจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2562). กรุงเทพฯ : บริษัทไฮเอ็ดพิมพ์ลิซซิง จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข) ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553). กรุงเทพฯ : บริษัท ไฮเอ็ดพิมพ์ลิซซิง จำกัด.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.
- ชวัลลักษณ์ รัตนภักทรกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). การวิจัยเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ทิพย์ลิเคชั่น.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ปิลัญ ภูมิพินาคม. (2550). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา
เอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). *ระเบียบวิธีวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2544). *โรงเรียนองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ์
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2561). *สรุปผลการทดสอบทาง
การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561*.
กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). *คู่มือประกอบวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปีของการปฏิรูปการศึกษา
(พ.ศ. 2542-2551)*. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2548). *กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ:
ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- อำรุง จันทวานิช. (2546). *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ*.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- Hoy, W. K, and Miskel, C. G. (2008). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*, New York: McGraw-Hill.
- Lunenburg, Fred and Ornstein, Allan C. (1996). *Educational Administration :
Concept and Practice*. New York : Wadsworth Publishing Company.
- Sergiovanni,T.J, (1991). *The principalship : A Reflectine Practice Perspective* .
2 ed. Needham Heights :Allyn and Bacon.

